

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Фартушний О.О.

студент,

Дніпровський гуманітарний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРСПЕКТИВ ВИКОРИСТАННЯ МАЛОЦІННИХ ТЕРИТОРІЙ З МЕТОЮ РЕКРЕАЦІЇ

З розширенням площ, відведених для господарського використання, щороку зменшуються придатні для суспільства ландшафти [1]. Тому, в Україні виникає потреба у дослідженні можливості використання малоцінних просторів для рекреаційних занять є дуже актуальною.

Інтенсивне використання продуктивних ландшафтів для сільського господарства, лісового промислового і заповідного господарства тощо, з метою звичайного життєзабезпечення суспільства. Для задоволення потреб суспільства в рекреації, планувальну організацію рекреаційних територій спрямувати також на ті простори, які мають низькі продуктивні якості, та, внаслідок відповідних відновлювальних заходів, надати їм рекреаційну продуктивність і атрактивність. Внаслідок впливу різноманітних природних та антропогенних факторів продуктивна функція багатьох ландшафтних комплексів змінюється, або взагалі втрачається.

Питання перспектив використання малоцінних територій з метою рекреації досліджували М.В. Багров, В.О. Боков, В.В. Джинджоян, Г.Є Долгопола, Я.М. Дрогомирецький, С.Е. Сардак, І.Г. Черваньов. Вони дійшли висновку, що такі комплекси в функціональній просторовій структурі ландшафтів є малоцінними просторами. Які виникають внаслідок природних факторів, таких як лавини, зсуви, ерозія, еолова і вулканічна діяльності, землетруси тощо. Отже, до малоцінних просторів відносимо ті території ландшафтів, що мають низьку цінність або нульове значення потенціалу і не мають корисного значення для суспільства.

За діагностичною ознакою до малоцінних територій відносяться: Простори з порушеною структурою (порушений зв'язок між елементами ландшафтів); низьке або нульове значення потенціалу (придатність для господарського використання); Специфічні якості і одноманітність ландшафту; Порушена корисна функція (сільськогосподарська, лісогосподарська, заповідна тощо). Окремі, незалежно існуючі малоцінні простори з різними формами і якостями об'єднуємо в типи в залежності від генезису, структуроутворюючих факторів, придатності для рекреації тощо. За генетичними типами поділяємо на природні типи малоцінних просторів та антропогенні типи [2].

Основними критеріями можливості використання малоцінних просторів для рекреації є: Зв'язок з визначеним типом ландшафту, тобто їх значення змінюється в залежності від приналежності тому чи іншому типу ландшафтів – низовинному, передгірському, гірському тощо; Відстань від місця попиту на рекреацію; Розміри їх площі та морфологічні особливості; Можливість рекультивації; Термін існування малоцінної території (особливо для природного типу, що мають здатність для самовідновлення). Територія України характеризується значними площами перетворених ландшафтів в результаті гірничих розробок. Для складування твердих відходів різного походження в Україні відведено 230 тис. га земельних ресурсів, які виведені з інших видів природокористування.

Під розробку корисних копалин відведено 150 тис. га, з них зайнято хвостосховищами 40 тис. га, полями фільтрації, відстійниками – 30 тис. га., 53, 3 тис. га – вже відпрацьовані площі після добування та переробки корисних копалин [3]. За даними [3] в 2010 році території, зайняті сміттєзвалищами побутових відходів становили 7,8 тис. га., на 750 га виявлені несанкціоновані незаконні сміттєзвалища. Так, тільки в рекреаційному регіоні Криму 4845, 15 га відведені під відкриту розробку корисних копалин, а 1474 га вже відпрацьовані та потребують суттєвого відновлення.

Проблемною щодо подальшого природокористування залишається зона відчуження Чорнобильської АЕС площею в 259799, 9 га. Досвід використання таких ландшафтів накопичений у розвинутих країнах. Це пов'язано, в першу чергу, з високою вартістю землі та функціонуванням системи економічних переваг землекористувачам малоцінних ландшафтів. Так, відпрацьовані сміттєзвалища перетворюються на поля для гольфу, відкриті розробки корисних копалин – у водойми для занять водними видами спорту, основами для будівництва спортивних споруд. Природно-територіальні комплекси, особливо Донбасу, Придніпров'я, характеризуються незначними площами територій рекреаційного використання. Тому, перспективними вважаються дослідження можливостей використання таких малоцінних ландшафтів для рекреації та туризму.

Список використаних джерел:

1. Багров М.В. Землезнавство: підручник [Текст] / Багров М.В., Боков В.О., Черваньов І.Г. За ред. Шищенко П.Г.- К.: Либідь, 2000. – 464 с. – ISBN 966-06-0057-7.
2. Долгопола Г.Є., Дрогомирецький Я.М. Рекреаційні системи, туризм та екологія ландшафтів. Матеріали II всеукраїнської науково-практичної конференції «Географія та екологія: наука та освіта»; 17–18 квітня 2008 р. – Умань: СПД Сочінський – С. 57–60. ISBN 978-966-98684-2-5.
3. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища у 2010 році. – [Електронний ресурс].
4. Сардак С. Е. Науково-методичні основи управління розвитком виробництва у національній економіці : моногр. / С. Е. Сардак, В. В. Джинджоян. – Д. : Інновація, 2010. – 175 с.